

nientibus uti, libro secundo *ἔπειτα τέρως*, ubi animadversione dignum puto, quòd sanguinem columbinum calidum, ex ala detractum, supra cerebri membranam induci probet, Apolloniam secutus.

DE USU TEREBRÆ, Sive anabaptisti.

CAP. III.

Tertio die postquam vulnus factum est, terebræ officio uti oportebit, est namque duplex terebræ genus, alterum masculum, fœminam alterum vocant Græcis *ἀλάπτιστρον* dictum. principio igitur, mas super cranio collocandus est, secundum infimam vulneris partem, dum modò, nullam commissuram attingat, hunc ad perpendicularum semper constitutum rotare eousque oportet, quoad in osse tantum penetrarit, quanta est ejus nummi argentei crassitudo, quam Hispani *Real de à quatro* dicunt, nonnihil etiam amplius. Est autem terebræ mari anceps ligula, in medio quam nespulam vocant, quæ fabrilis taladri modo penetret. atque hæc centrum format in osse: terebræ autem circumferentia circulum in osse describit. Fœminæ terebræ nihil in medio est, ejus tamen circum-

24 DE CURAN. VULNER.

circumferentiam, mari omnino æqualem esse oportet; hunc etiam ad perpendiculum collocatum circumvolvimus, leniterque agitamus, donec superior ossis tabula perscindatur, interim autem, cùm opus esse visum fuerit, ramente abstergenda sunt. Eodem modo in inferiorem tabulam accuratè agere conveniet, sed antequam omnino terebra penetret, versus aliquam descripti circuli partem sinistra manus terebram continens, est inclinanda, ut ex ea parte totum scindatur os, ex altera verò parte nihil ulterius penetret, tunc ex theca instrumentum, quod commodius videbitur, est adhibendum, quo totus ille circulus, qui descriptus abscissusque fuerit, extrahatur, nullo in pelliculis omnino nocumento.

Post hoc lenticulare illud ferrum, candelæ flamma nonnihil calefactum, ex illo orificio asperas ossium particulas circumradimus, ne dum pulsatione naturali dura mater movetur, illis asperitatibus quicquam lædatur. Curetur autem locus sandalo, & balsami liquore, ut jam docuimus.

Cùm verò aut fractura ipsa, aut contusio in ossibus magna fuerit, ita ut cranium compressum sit, trepano uti nihil opus erit, sed ossa ipsa in suam
pri-

pristinam constitutionem, sunt reducenda. Complures enim ego hoc modo affectos, à chirurgis terebro, & levatoriis dictis, curatos malè habuisse vidi: cùm enim ea operatio, sine magna ossium depressione fieri minimè possit, fit ut pelliculæ facilè rumpantur, & cerebrum etiam comminuetur. adde quòd cùm ab istis ossa non eruuntur, sed donec ipsa, sponte sua emittantur, putrescere sinuntur, in lethale discrimen ægroti conjiciuntur. Reducenda ergo sunt in locum proprium ossa, quàm fieri possit commodissimè, & ex iis pars aliqua, ut orificium fiat, eruenda est, ne pelliculæ compressis ossibus lædantur, & ne qua interiora curentur, apertio desit. Nec verò ossa fracta omnia statim erueri oportet, nocet enim tantum in pelliculis spacium apertum, atque patens esse, aëre nanque circunvago læduntur.

Est autem diligenter considerandum, perspiciendumque, an inferioris tabulæ portio, aliqua aut rupta, aut compressa, aut super duram matrem (quam vocant) incumbens, lateat; namque plerumque majorem portionem inferius, quàm superius, commoveri, ac rumpi, ut intestis ruptis, accidere jam sæpissimè conspeximus. Nec rarò mihi accidit, ut majorem ossis portionem, interius com-

motam, deprehenderim, quam ut ex orificio possem eruere: quod ubi contingit, os ipsum instrumentis leniter rumpere, & in plures particulas divisum, eruere consuevi. Et quoniam instrumentorum magnus est usus, cujusmodi ego utar instrumentis, pictura in fine libri addita, docebo, Perspiciendum itaque fuerit, an ossis portionem aliquam erui oporteat, quam nisi erueris, pelliculas ipsas compressas continua pulsatione læsas rumpi necesse est: cognoscitur autem hoc facilè, si quis diligenter inspiciat. Nam pelliculæ ipsæ compressiores, atque à cranio plusquam par est distantes, apparent. Ergo ossibus in locum suum reductis, & partibus iis, quas erui oportuit, erutis, si qua asperitas reliqua sit, ad quam dura mater continua sua pulsatione offendat, eam asperitatem lenticulari ferro abradi conveniet. Postera, autem die, postquam ossa correcta, atque eruta fuerint, si duræ matris color niger esse videbitur, pro lacte, oleo, & melle rosaceo, de quibus superius diximus, tantum rosaceo melle cochleare illud chirurgicum plenum, atque ad candelæ lumen calefactum, iniicito, atque cendalum, inter duram matrem, & cranium, insinuato: prodest enim hoc, & ut materies omnis quæ corrumpi posset,

fet
sua
ros
dic
for
ven
con
ad
to
del
eff
R

par
vin
illu
sta
tar
pra
ter
eti
tilli
mu
mo

ne
eff
ca

set, melius expurgetur, & ut pulsatione sua nihil dura mater lædatur. Atque hoc rosato melle facillime dura mater mundior efficitur: si ex contusione nigrior fortè, atque impurior facta erat. Cùm verò nigredo illa in meliorem colorem conuerti jam cœperit, pro rosato melle, ad restituendas pelliculas, hoc linimento uteris, quod duobus à Joanne Vigone descriptis, præstantius atque præsentius esse, frequenti experimento intellexi.

*Rx. sirupi rosati ex infusione ℥j. ℞.
florum & foliorum hypericonis, florum
rosmarini, grana ana parum, ter-
binthinæ vini odoriferi ℥ij.*

*Olei omphacini quartam unam, croci
parum: bulliant usque ad consumptionem
vini, deinde colentur. Addimus oleum
illud omphacinum, & ad liquoris præ-
stantiam, & ad dolorem sedandum;
tametsi auctor ipse hujusmodi oleum
prætermiserit, tamen nos ut non præ-
termittendum commendamus, crocum
etiam nos floribus dum coquantur, sub-
tiliter addimus. Solent autem ante deci-
mum quartum diem hoc linimento
membranæ omnes plenissimè restitui.*

In universali autem vulneris curatio-
ne, balsamo illo nostro procedendum
est, quo ad vulnere necessaria accreuerit
caro, & ossa omnia quæ erui oportuerit,

28 DE CURAN. VULNER.

fuerint jam eruta. eruuntur verò ante vigesimum quintum diem, quo tempore tendanda illa erunt; nam facillè ferro levatorio cedunt, si sensim trahas. Hoc balsamum, præterquam quòd optimum pus conficit, & non nimium, illud etiam in exteriores vulneris partes commodissimè expellit, neque plus intra vulnus relinquit, quàm quod ad vulneris coctionem, & curationem commodum est. ruborem etiam aptissimum carni addit, & cranium opportunè humectat. Atque hoc modo vulnera curanda sunt, semel quidem singulis diebus, donec ossa omnia sint eruta; quibus jam erutis, licebit ægroto, è lecto surgere, qui jam deinceps singulis diebus bis est curandus. Balsami autem hujus digestivi nostri hujusmodi descriptio est.

Rx. Gummi elemii, & terebinthinæ abietinæ quam vulgo de abiete vocant, ana ℥i. S. sepi castrati antiqui, & liquefacti ℥ij. pinguedinis porcine antiquæ liquefactæ ℥j. misce, & ad ignem linimento facito.

Hujus balsami semuncia quantumvis magnum vulnus curari poterit. Usus autem est hujusmodi vulnere absterfo, atque iis rebus, quas jam præscripsimus, super pelliculas impositis balsamum vase aliquo, ad ignem liquabis, ita ut non nimium calefiat, ne scilicet calore nimio

mio ægrotum lædat, ex eo quòd liquatum fuerit, pluma gallinacea, vulneris partes omnes, & labia atque ipsum etiam capitis os, leviter inungito. Satis enim est id leviter fieri, ubi inunxeris, vulnus lichinis siccis opplete. Super hæc autem linum cum emplastro ponito, quod emplastrum gummi elemii dicitur: cujus descriptionem apud conciliatorem invenire licet, differentia centesima prima. Namque hoc emplastri genus vulneribus capitis sanandis accommodatissimum esse longo usu comperi. Ejus autem hæc descriptio est.

Rx. Gummi elemii ℥ iij.

resinæ pineæ purissimæ, armoniaci, gummi hederacei ceræ ana ℥ ij.

terebinthinæ ℥ iij. ℞.

olei rosacei ℥ j. ℞.

bulliant omnia simul præter armoniacum, cum cyatho uno, & dimidio vini odorati, usque ad consumptionem vini. ultimo loco addatur armoniacum dissolutum, cum aceto & gummi hederæ pulverizato, & malaxentur cum vino & aqua vitæ, & fiat emplastrum. Non minoris etiam usus emplastrum illud esse frequenti experimento intellexi, cujus descriptionem ex Joanne Vigone petas licet, in capite de fractura cranij cui ille nomen fecit Emplastrum ex be-tonica. Utilissimum pariter ad hanc

eandem rem illud est, quod Acelinus
Januensis Barchinonensibus chirurgis
tradidit, cujus hæc descriptio est.

R. Terebinthinae claræ ℥ j. ℞.

cerae albæ ℥ s,

resinae pini ℥ vj. ℞.

Conficiantur simul, & fiat emplastrum,
quod malaxetur cum aceto albo, in
quo infusum sit emplastrum hoc à no-
bis descriptum. Infundi autem oportebit
per sex dies in prædicto aceto, ita
ut omnino immergatur, & cum succi
betonicae partibus duabus & verbenæ
parte una; malaxentur omnia, & ma-
ceretur iterum per sex alteros dies in
succis prædictis: posthæc malaxetur cum
lacte mulieris: redigaturque in formas
magdalionum nullius major est usus apud
Celtiberos omnes quam hujus em-
plastri, cujus me etiam nunquam pæni-
tuit.

Igitur cum pelliculae restitutæ jam
fuerint, illius quem descripsimus, li-
quoris usus nihil eo opus de cætero erit,
sed pelliculae ipsæ, atque ad eò totum
vulnus pluma ex balsamo intincta levi-
ter est inungendum, donec totum os
carne obductum, obtectumque sit (nam-
que hujus medicamenti vis præsentissi-
ma, certissimaque ad eam rem est) fila
autem, & lichni mollius, & lenius ad-
denda

denda sunt, ne videlicet iis carnis impediatur accretio, incrementumve. Nec verò carnis inductio impedit, quo minus ossa corrupta, si quæ fuerint, tempore remittantur. Est autem opportunum ad eam rem tempus ferè vigesimusquartus, aut vigesimusquintus dies, quibusdam etiam, & ante hoc tempus remittuntur: sed ubi vulnus magnum est, atque ubi locus terebra perforatus fuerit, plerunque vigesimoquinto die, ossium remissio fit.

Nec verò hæc quæ de ossibus extrahendis diximus, sic interpretari debemus, ut ossa sua sponte remissura, atque eruptura intelligamus, ut plerique chirurgorum putant: sed necesse est, ut ab artifice extrahantur eo instrumento ferreo, quod vulgo caprinus pes dicitur: hoc enim ubi apprehenderis, & paululum contenderis, statim ossa ipsa cedunt, & sequuntur: quod si prima die non succedat, sequenti facile expediatur res. Itaque curandum est, ut tempestivè, & opportunè ossa extrahantur. Ubi autem extracta fuerint, licebit jam ægroto surgere è lecto, idque tuto.

Post hæc verò deinceps, in sanando vulnere, exiccatione uti conveniet, aluminis usti injecto pulvere, & lineis filis impositis, addito, etiam super hæc

32 DE CURAN. VULNER.

emplastro. nec verò frequens adeò debet esse hujus pulveris usus, sed parcè agendum est: atque hoc modo triginta dierum spatio vulnera curantur, nullo magno, nec ægrotantis labore, nec chirurgi negotio.

A N N O T A T I O.

Terebella nota antiquis fuit: & bis, ni fallor, apud Hippocratem lib. de capitis vulneribus mentio fit. ejus usus veteribus periculosus est existimatus: unde Galenus scalpellum magis probat: quod per cava scalpra adhibetur tandem os excidit: excisorio eo lenticulari tantopere à Galeno laudato: vide Æginetam capite proprio. Advertendum est usum terebræ alienum esse: ubi ossa sunt vehementer perfracta, aut ubi per se imbecilla sunt, aut contusa: excipit Hippocrates puero- rum os, quod non admodum imbecillum est.

Nocet enim] Doctissimè annotavit auctor, quod Galenus ait in octavo de usu partium, videlicet quàm celerrimè excidenda ossa esse, ne refrigeretur cerebrum.

Postera autem die] Paulum Æginetam sequitur. advertendum est, si spontanea sit nigrities, perduretque ita, ut jam profunda petat, insiti caloris mortificationem significare, atque ita sanè desperandum esse.